

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ

સંચાલિત

મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય : રાંધેજા

અભ્યાસક્રમ : સમાજવિદ્યા વિશારદ : ગૃહવિજ્ઞાન

પૂર્ણકાલીન (ત્રણ વર્ષ : ૬ સત્ર) અભ્યાસક્રમ

જૂન - 2014

અભ્યાસક્રમ વિકાસ એકમ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ - ૩૮૦૦૧૪

સમાજવિદ્યા વિશારદ : ગૃહવિજ્ઞાન : અભ્યાસક્રમનું માળખું

પૂર્ણકાલીન (ત્રણ વર્ષ : છ સત્ર) અભ્યાસક્રમ

વિભાગ - ૧ : સૈદ્ધાંતિક

જૂથ	પાઠ્યક્રમ શીર્ષક	ક્રેડિટ						ક્રેડિટ	કલાક	ગુણ
		સત્ર ૧	સત્ર ૨	સત્ર ૩	સત્ર ૪	સત્ર ૫	સત્ર ૬			
અ.	ફરજિયાત વિષયો									
	૧. ગ્રામવિકાસ	૪						૪	૬૦	૧૦૦
	૨. ગુજરાતી : ભાષા વ્યવહાર	૪						૪	૬૦	૧૦૦
	૩. હિન્દી : ભાષા વ્યવહાર	૪						૪	૬૦	૧૦૦
	૪. ભારતની સામાજિક સંસ્થાઓ	૪						૪	૬૦	૧૦૦
	૫. પર્યાવરણ અને કુદરતી સંસાધનોનું વ્યવસ્થાપન	૪						૪	૬૦	૧૦૦
	૬. અંગ્રેજી : ૧		૪					૪	૬૦	૧૦૦
	૭. વ્યવસ્થાપનના સિદ્ધાંતો		૪					૪	૬૦	૧૦૦
	૮. ભારતમાં સમાજકાર્ય		૪					૪	૬૦	૧૦૦
	૯. ભારતીય અર્થરચનાનો પરિચય		૪					૪	૬૦	૧૦૦
	૧૦. અંગ્રેજી - ૨			૪				૪	૬૦	૧૦૦
	૧૧. ભારતીય સંસ્કૃતિનો વારસો			૪				૪	૬૦	૧૦૦
	૧૨. કમ્પ્યુટર - ૧			૪				૪	૬૦	૧૦૦
	૧૩. અંગ્રેજી - ૩				૪			૪	૬૦	૧૦૦
	૧૪. કમ્પ્યુટર - ૨				૪			૪	૬૦	૧૦૦
	૧૫. કમ્પ્યુટર - ૩					૪		૪	૬૦	૧૦૦
	૧૬. આપત્તિ વ્યવસ્થાપન						૪	૪	૬૦	૧૦૦
બ.	મુખ્ય વિષય : ગૃહવિજ્ઞાન									
	૧. ગૃહવિજ્ઞાન વિસ્તરણ શિક્ષણ પરિચય	૪						૪	૬૦	૧૦૦
	૨. માનવવિકાસ અને વ્યવહાર પરિચય		૪					૪	૬૦	૧૦૦
	૩. પોશાક પરિચય		૪					૪	૬૦	૧૦૦
	૪. ગૃહ ઉપકરણો			૪				૪	૬૦	૧૦૦
	૫. આહાર અને પોષણ પરિચય			૪				૪	૬૦	૧૦૦
	૬. લગ્ન અને કૌટુંબિક સંબંધો			૪				૪	૬૦	૧૦૦
	૭. વણાટ પરિચય				૪			૪	૬૦	૧૦૦
	૮. સાધન વ્યવસ્થાપનનો પરિચય				૪			૪	૬૦	૧૦૦

૯. તંદુરસ્તી અને બિમારી દરમ્યાન પોષણ વ્યવસ્થાપન				૪			૪	૬૦	૧૦૦
૧૦. કુટુંબ અને બાળકલ્યાણ				૪			૪	૬૦	૧૦૦
૧૧. કૌટુંબિક પોશાક					૪		૪	૬૦	૧૦૦
૧૨. આવાસ આયોજન					૪		૪	૬૦	૧૦૦
૧૩. ખાદ્ય પરિરક્ષણ					૪		૪	૬૦	૧૦૦
૧૪. પૂર્વ બાલ્યાવસ્થા સંભાળ અને શિક્ષણ					૪		૪	૬૦	૧૦૦
૧૫. સામુદાયિક પોષણ					૪		૪	૬૦	૧૦૦
૧૬. પોશાક ડિઝાઇનની તકનિકો						૪	૪	૬૦	૧૦૦
૧૭. માર્ગદર્શન અને સલાહદર્શન						૪	૪	૬૦	૧૦૦
૧૮. ભારતીય પરંપરાગત વસ્ત્રકલા						૪	૪	૬૦	૧૦૦
૧૯. ગૃહ સજ્જતા						૪	૪	૬૦	૧૦૦
૨૦. પરિયોજના (સંસ્થાગત તાલીમ)						૪	૪	૬૦	૧૦૦

વિભાગ - ૨: પ્રાયોગિક

જૂથ	પાઠ્યક્રમ શીર્ષક	ક્રેડિટ						ક્રેડિટ	કલાક	ગુણ
		સત્ર ૧	સત્ર ૨	સત્ર ૩	સત્ર ૪	સત્ર ૫	સત્ર ૬			
અ.	કમ્પ્યુટર									
	૧. કમ્પ્યુટર - ૧			૧						૮૦
	૨. કમ્પ્યુટર - ૨				૧					૮૦
	૩. કમ્પ્યુટર - ૩					૧				૮૦
બ.	સમૂહજીવન							ગ્રેડ		
	૧. પ્રાર્થના અને સંગીત કૌશલ્ય							A to D		
	૨. કાંતણ કૌશલ્ય							A to D		
	૩. સફાઈ-સાધનનિર્માણ કૌશલ્ય							A to D		
	૪. છાત્રાલય જીવન							A to D		
	૫. બુનિયાદી શિક્ષણનાં પુસ્તકોની સમીક્ષા							A to D		
ક.	ઉદ્યોગ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૧૨		૨૦
	૧. અંબર									
	૨. સાબુ									
	૩. પગલૂછણીયું									
	૪. ચોક બનાવટ									
	૫. અગરબત્તી									
	૬. કપડાં ધોવાનો પાવડર									
ડ.	પદયાત્રા	૨	૦	૨	૦	૨	૦	૬		૨૦
ઈ.	પરિયોજના (સંસ્થાગત તાલીમ)	૦	૦	૦	૦	૦	૪	૪	૬૦	૧૦૦
	કુલ									૩૮૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય : રાંધેજા
સત્રાનુસાર અભ્યાસક્રમ
સમાજવિદ્યા વિશારદ : ગૃહવિજ્ઞાન

પાઠ્યક્રમ ક્રમાંક	પાઠ્યક્રમ	ગુણ			ક્રેડિટ
		બાહ્ય	આંતરિક	કુલ	
સત્ર - ૧					
CC - 101	ગ્રામવિકાસ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
CC - 102	ગુજરાતી : ભાષાવ્યવહાર	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
CC - 103	હિન્દી : ભાષાવ્યવહાર	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
CC - 104	ભારતની સામાજિક સંસ્થાઓ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
CC - 105	પર્યાવરણ અને કુદરતી સંસાધનોનું વ્યવસ્થાપન	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
MJR - HSC - 101	ગૃહવિજ્ઞાન વિસ્તરણ શિક્ષણનો પરિચય	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
COMP - 101	ઉદ્યોગ	-	૪૦	૪૦	૨
COMP - 102	પદયાત્રા	-	૪૦	૪૦	૨
	રાષ્ટ્રીય સેવા યોજના શિબિર	-	-	-	-
	કુલ	૩૬૦	૩૨૦	૬૮૦	(૨૪ + ૪) ૨૮
સત્ર - ૨					
CC - 201	અંગ્રેજી - ૧	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
CC - 202	વ્યવસ્થાપનના સિદ્ધાંતો	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
CC - 203	ભારતમાં સમાજકાર્ય	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
CC - 204	ભારતીય અર્થરચનાનો પરિચય	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
MJR - HSC - 201	માનવ વિકાસ અને વ્યવહાર પરિચય	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
MJR - HSC - 202	પોશાક પરિચય	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
COMP - 201	ઉદ્યોગ	-	૪૦	૪૦	૨
COMP - 202	સમૂહજીવન	A થી D ગ્રેડ			
	કુલ	૩૬૦	૨૮૦	૬૪૦	૨૬
સત્ર - ૩					
CC - 301	અંગ્રેજી - ૨	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
CC - 302	ભારતીય સંસ્કૃતિનો વારસો	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
CC - 303	કમ્પ્યુટર- ૧	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
MJR - HSC - 301	ગૃહ ઉપકરણો	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
MJR - HSC - 302	આહાર અને પોષણ પરિચય (સૈ.+પ્રા.)	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪ (૩+૧)
MJR - HSC - 303	લગ્ન અને કૌટુંબિક સંબંધો	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪

COMP – 301	ઉદ્યોગ	-	૪૦	૪૦	૨
COMP – 302	પદયાત્રા	-	૪૦	૪૦	૨
		કુલ	૩૬૦	૩૨૦	૬૮૦
સત્ર - ૪					
CC – 401	અંગ્રેજી - ૩	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
CC – 402	કમ્પ્યુટર - ૨	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
MJR – HSC – 401	વણાટ પરિચય	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
MJR – HSC – 402	સાધન વ્યવસ્થાપનનો પરિચય	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
MJR – HSC – 403	તંદુરસ્તી અને બિમારી દરમ્યાન પોષણ વ્યવસ્થાપન (સૈ.+પ્રા.)	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪ (૩+૧)
MJR – HSC – 404	કુટુંબ અને બાળકલ્યાણ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
COMP – 401	ઉદ્યોગ	-	૪૦	૪૦	૨
COMP – 402	સમૂહજીવન	A થી D ગ્રેડ			
		કુલ	૩૬૦	૨૮૦	૬૪૦
સત્ર - ૫					
CC – 501	કમ્પ્યુટર - ૩	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
MJR – HSC – 501	કૌટુંબિક પોશાક (સૈ.+પ્રા.)	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪ (૩+૧)
MJR – HSC – 502	આવાસ આયોજન	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
MJR – HSC – 503	ખાદ્ય પરિરક્ષણ (સૈ.+પ્રા.)	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪ (૩+૧)
MJR – HSC – 504	પૂર્વ બાલ્યાવસ્થા સંભાળ અને શિક્ષણ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
MJR – HSC – 505	સામુદાયિક પોષણ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
COMP – 501	ઉદ્યોગ	-	૪૦	૪૦	૨
COMP – 502	પદયાત્રા	-	૪૦	૪૦	૨
		કુલ	૩૬૦	૩૨૦	૬૮૦
સત્ર - ૬					
CC – 601	આપત્તિ વ્યવસ્થાપન	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
MJR – HSC – 601	પોશાક ડિઝાઇનની તકનીકો (સૈ.+પ્રા.)	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪ (૩+૧)
MJR – HSC – 602	માર્ગદર્શન અને સલાહ દર્શન	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
MJR – HSC – 603	ભારતીય પરંપરાગત વસ્ત્ર કલા (સૈ.+પ્રા.)	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪ (૩+૧)
MJR – HSC – 604	ગૃહ સજ્જતા	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
MJR – HSC – 605	સંસ્થાગત તાલીમ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
	ગ્રાહક સુરક્ષા (વૈકલ્પિક)				
COMP – 601	ઉદ્યોગ	-	૪૦	૪૦	૨
COMP – 602	સમૂહજીવન	A થી D ગ્રેડ			
		કુલ	૩૬૦	૨૮૦	૬૪૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ

સંચાલિત

મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય : રાંધેજા

સત્રાનુસાર અભ્યાસક્રમ

સમાજવિદ્યા વિશારદ : ગૃહવિજ્ઞાન

સત્રાનુસાર ક્રેડિટ વહેંચણી

વિગત	ક્રેડિટ						કુલ
	સત્ર ૧	સત્ર ૨	સત્ર ૩	સત્ર ૪	સત્ર ૫	સત્ર ૬	
ફરજિયાત (કોર) વિષય	૨૦	૧૬	૧૨	૮	૪	૪	૬૪
મુખ્ય વિષય	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૦	૮૦
ઉદ્યોગ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૧૨
પદયાત્રા	૨	૦	૨	૦	૨	૦	૬
પરિયોજના (સંસ્થાગત તાલીમ)	૦	૦	૦	૦	૦	૪	૪
કુલ ક્રેડિટ	૨૮	૨૬	૨૮	૨૬	૨૮	૩૦	૧૬૬

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન

સત્ર - 1 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC-101 : ગૃહવિજ્ઞાન વિસ્તરણ શિક્ષણ પરિચય

Introduction to Home Science Extension Education

ક્રેડિટ - 4

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

1. ગૃહવિજ્ઞાનની સંકલ્પનાની સમજ મેળવે.
2. વિસ્તરણ શિક્ષણની પાયાની બાબતોની સમજ કેળવે.
3. રાષ્ટ્રીય માળખામાં ગૃહવિજ્ઞાન વિસ્તરણ શિક્ષણની ભૂમિકા જાણે.
4. સંકલિત ગ્રામ્ય અને શહેરી વિકાસ પ્રત્યે ઇચ્છનીય વલણો વિકસાવે.
5. ગૃહવિજ્ઞાનના અભ્યાસ દ્વારા માનવીય મૂલ્યો વિકસાવે.

એકમ - 1 ગૃહવિજ્ઞાનનો પરિચય

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- ગૃહવિજ્ઞાનની પૂર્વભૂમિકા
- ગૃહવિજ્ઞાનનું મહત્ત્વ
- ગૃહવિજ્ઞાનનાં મુખ્ય વિષયો
- ગૃહવિજ્ઞાન સાથે સંબંધિત વિષયો
- ગૃહવિજ્ઞાનનું વ્યવસ્થાલક્ષી કાર્યક્ષેત્ર

એકમ - 2 ગૃહવિજ્ઞાનનું શૈક્ષણિક કાર્યક્ષેત્ર

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- ગૃહવિજ્ઞાનનું કાર્યક્ષેત્ર
- શરૂઆતની 20મી સદીનું ગૃહવિજ્ઞાન
- ગૃહવિજ્ઞાન શાળા, ટેકનિકલ શાળા, વ્યવસાયલક્ષી પ્રવાહ, ઉચ્ચ શિક્ષણ, પોલીટેકનિક સ્નાતક, પારંગત, વિદ્યાવાચસ્પતિ, ડિપ્લોમા તેમજ કૃષિ યુનિવર્સિટીમાં, નીફ્ટ ડિઝાઇનિંગમાં.

એકમ - 3 વિસ્તરણ ક્ષેત્રે ગૃહવિજ્ઞાન (ફિલોસોફી સિદ્ધાંત)

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- વિસ્તરણ શિક્ષણનો અર્થ
- વિસ્તરણ શિક્ષણની ફિલોસોફી
- વિસ્તરણ શિક્ષણના સિદ્ધાંતો
- વિસ્તરણ શિક્ષણનાં સોપાનો
- વિસ્તરણ કાર્યકરના ગુણો

એકમ - 4 ગૃહવિજ્ઞાન વિસ્તરણ શિક્ષણની પદ્ધતિઓ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- વિસ્તરણ શિક્ષણ પદ્ધતિઓનો આધાર
- વિસ્તરણ પદ્ધતિઓ - 1

1. વ્યક્તિગત સંપર્ક કે ઘર અને ખેતરની મુલાકાત
2. ટેલિફોન મુલાકાત
3. વ્યક્તિગત પત્રો
4. સામાન્ય સભા
5. જૂથ સંપર્ક
6. રીત - નિદર્શન
7. પરિણામ - નિદર્શન
8. આંદોલન કે ઝુંબેશ
9. સ્વૈચ્છિક સ્થાનિક નેતાગીરી
10. પ્રદર્શન
11. આયોજિત પ્રવાસ
12. સાહિત્ય (પત્રિકા, પરિપત્ર અને સમાચાર પત્ર)
13. ખેડૂતોને મળવા બોલાવવા
14. રેડિયો અને ટેલિવિઝન કાર્યક્રમ

સંદર્ભસૂચિ

- Teaching of Home Science, Mujibul Hasan siddiqui.
- Teaching of Home Science, Nibedita Dash.
- ગૃહવિજ્ઞાન શિક્ષણ (Teaching of Home Science), ડૉ. વિમલેશ કુમારી
- ગૃહવિજ્ઞાન શિક્ષણ, અનિતા વર્મા
- Teaching of Home Science, Priya Bhargav
- Teaching of Home Science, Seema Yadav

Hand Book of Extention Education

- M. S. Chauhan
- S. N. Ojha
- O. S. Rathore
- S. D. Dhakar

ગૃહવિજ્ઞાન શિક્ષણ

- રમા શર્મા
- એમ. વો. મિશ્રા

ગૃહવિજ્ઞાન પ્રસાર શિક્ષા

- ડૉ. પ્રમિલા વર્મા
- ડૉ. કાન્તિ પાંડેય

Home Science

- Vijayalakshmi Yadla
- Sucheta Jasrai

Principles & Methods of Home Science, Indu Khanna.

Encyclopaedia of Teaching of Home Science, Jainendra Kumar Jha.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન

સત્ર - 2 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC-201 : માનવવિકાસ અને વ્યવહાર પરિચય

Introduction to Human Development and behavior

ક્રેડિટ - 4

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

1. વિદ્યાર્થી માનવની પ્રકૃતિ અને ક્ષેત્રો સાથે પરિચિત થાય.
2. વિદ્યાર્થીઓને જીવન શરૂઆતના તબક્કાઓની વિગતવાર માહિતી આપવી.
3. વિકાસના સિદ્ધાંતોની વ્યાવહારિક તેમજ મનોવૈજ્ઞાનિક જાણકારી આપવી.

એકમ - 1 મનોવિજ્ઞાન : પ્રકૃતિ અને ક્ષેત્ર

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- વ્યાખ્યા
- મનોવિજ્ઞાનની શાખા
સામાજિક મનોવિજ્ઞાન
અસામાન્ય મનોવિજ્ઞાન
બાળ મનોવિજ્ઞાન
શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન
ચિકિત્સિક મનોવિજ્ઞાન
ઔદ્યોગિક મનોવિજ્ઞાન

એકમ - 2 મનોવિજ્ઞાનની પદ્ધતિઓ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- અન્ત:પ્રક્ષેપણ પદ્ધતિ
- નિરીક્ષણ પદ્ધતિ
- પ્રાયોગિક આંકડાકીય પદ્ધતિ
- પ્રશ્નાવલી પદ્ધતિ
- રૂબરૂ મુલાકાત પદ્ધતિ

એકમ - 3 જીવનની શરૂઆત

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- વંશાનુગત અને વાતાવરણ
- જન્મ અને વિકાસ સાથે સંબંધ
- વિકાસ પર જન્મ સ્થિતિની અસર
- વાતાવરણ
- મનોવૈજ્ઞાનિક
- શારીરિક

- પરિપક્વતા અને શીખવવું
- તૈયારીના સિદ્ધાન્તો
- વિકાસના સિદ્ધાન્તોની ઉપયોગિતા
- માનવ વિકાસના સિદ્ધાન્તો
- પિયાજેના સિદ્ધાન્તો
- ફ્રેઇડના સિદ્ધાન્તો
- ગિલફર્ડના સિદ્ધાન્તો
- ઇરિક્સનના સિદ્ધાન્તો
- થાર્નડાઇકના સિદ્ધાન્તો
- પેવલાવના સિદ્ધાન્તો
- સ્કીનરના સિદ્ધાન્તો

સંદર્ભસૂચિ

- બાળ મનોવિજ્ઞાન : બાળવિકાસ, ડૉ. (શ્રીમતી) પ્રીતિ વર્મા, ડૉ. ડી.એન. શ્રીવાસ્તવ
- પારિવારિક બાળ મનોવિજ્ઞાન, ડૉ. આશા પારીખ
- General Psychology, 1957, J. P. Guilford
- An Introduction to Motivation Atkinson
- આધુનિક સમાજ મનોવિજ્ઞાન, 1984.
- Jaishree S. Mehta, Child development, pointer pub publication, Jaipur (Raj.)
- Jaishree S. Mehta, Textbook of Home Science Aavishkar Publication, Jaipur (Raj.)

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન
સત્ર - 2 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC-202 : પોશાક પરિચય

Introduction to Clothing

ક્રેડિટ - 4 (3 + 1) (સૈ. + પ્રા.)

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

1. વિદ્યાર્થિનીઓ વસ્ત્ર વિજ્ઞાનથી પરિચિત થાય.
2. વિદ્યાર્થિનીઓ વસ્ત્ર અને વસ્ત્ર વિજ્ઞાનનું મહત્ત્વ સમજે.
3. વિદ્યાર્થિનીઓ પોશાકની જાળવણી અંગેની બાબતોની પરિચિત થાય.
4. વિદ્યાર્થિનીઓ પોશાકના ભાગોથી પરિચિત થાય.

એકમ-1 વસ્ત્ર વિજ્ઞાનનો પરિચય

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- કાપડનો ઇતિહાસ
- વસ્ત્રોનું મહત્ત્વ
 - (1) શારીરિક આવરણ
 - (2) ઋતુથી સુરક્ષા
 - (3) શારીરિક સૌંદર્ય તેમજ આકર્ષણ
 - (4) વ્યક્તિત્વ નિર્માણમાં
 - (5) ગૃહ સજાવટમાં
 - (6) ઔદ્યોગિક ઉપયોગ માટે
 - (7) ઓળખાણના રૂપમાં
 - (8) કાર્યક્ષમતા વધારવા માટે
 - (9) સામાજિક પ્રતિષ્ઠા માટે
 - (10) મનોવૈજ્ઞાનિક સુરક્ષા માટે
 - (11) સરળતાથી નિકાલ કરવા
- વસ્ત્રવિજ્ઞાનનું મહત્ત્વ
 - (1) પ્રયોજન
 - (2) વસ્ત્રની કાર્યક્ષમતા
 - (3) ટકાઉપણું
 - (4) વસ્ત્રની સુંદરતા તેમજ આકર્ષણ
 - (5) ઋતુ સાથે અનુકૂળતા
 - (6) વસ્ત્રોનો રંગ
 - (7) ફેશન અને શૈલી
 - (8) મૂલ્ય

એકમ-2 પોશાક રચનાના સિદ્ધાંતો

- પોશાક રચનાના સામાન્ય સિદ્ધાંતો
 - (1) ડ્રાફ્ટીંગ
 - (2) પેપર પેટર્ન
 - (3) શરીરનાં માપ લેવાની રીતો
 - (4) પોશાક સીવતા પૂર્વે કાપડની તૈયારી
 - (5) પેટર્ન માટેનો લે આઉટ
 - (6) કટિંગ અને માર્કિંગ
 - (7) સિલાઈ

એકમ - 3 પોશાકના ભાગો

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- ગળાના આકારો

- કોલર - પાયાના કોલર
- ફ્લેટ કોલર
- ગોળ કોલર
- ઊભા કોલર
- બાંય અને બાંયનો કફ
- ડાર્ટ
- ટક્સ
- ચપટી (ગેધરીંગ પ્લીટ્સ)

એકમ - 4 પોશાક જાળવણી અને સંગ્રહ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- મહત્ત્વ
- પોશાક જાળવણી અને સંગ્રહની પદ્ધતિઓ
 1. બ્રશથી ઝાટકવું તેમજ હવામાં તેમજ તાપમાં રાખવા
 2. તરત જ રીપેર કરવું
 3. ડાઘા દૂર કરવા
 4. સફાઈ તેમજ ધોલાઈ
 5. સૂકવવા
 6. યોગ્ય પદ્ધતિથી ઇસ્ત્રી કરવી
 7. સ્વચ્છ જગ્યાએ સંગ્રહવા (રાખવા)
- પોશાકની જાળવણીમાં યાદ રાખવા જેવી મહત્ત્વની બાબતો.

પ્રાયોગિક

- (1) સ્કેચબુકમાં મશીન દોરી તેનાં ભાગો દર્શાવવા. (45 મિનિટ)
- (2) સિલાઈમાં ઉપયોગી સાધનો દોરવાં.
- (3) અ - જુદા-જુદા સાંધા શીખવવા.
 - બ - જુદા-જુદા ટક્સ શીખવવા
 - ક - જુદા-જુદા ડાર્ટ્સ શીખવવા.
 - ડ - જુદા-જુદા પ્લીટ્સ શીખવવા
 - ઇ - 15 x 15 નો રૂમાલ તૈયાર કરવો.
- (4) સિલાઈનાં બે નમૂના તૈયાર કરવા.
 - (1) ઝભલું (2) એપ્રન

સંદર્ભસૂચિ

- વસ્ત્રવિજ્ઞાન અને પરિધાન (હિન્દી), ડૉ. બૃન્દા શાહ.
- વસ્ત્રવિજ્ઞાન અને ધુલાઈ કલા (હિન્દી), ડૉ. બેલા ભાર્ગવ
- બેઝિક ક્લોથિંગ એન્ડ ટેક્સટાઇલ (ગુજરાતી), અમિતાબેન પટેલ, ભાનુબેન પટેલ
- સીવણ માર્ગદર્શિકા, નિર્મળા મિસ્ત્રી
- ફેશન રીડિંગ, અનડા પ્રકાશન.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન
સત્ર - ૩ : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC - ૩૦૧ : ગૃહ ઉપકરણો
Household Equipments

ક્રેડિટ - ૪

કુલ કલાક - ૬૦

કુલ ગુણ - ૧૦૦

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

- (૧) ઘરગથ્થું સાધનોની પસંદગી તેમજ ખરીદી માટેનાં પરિબલોની ઊંડી સમજ પૂરી પાડવી.
- (૨) ઘરમાં વપરાતાં સાધનોનો સિદ્ધાંત, ઉપયોગ, સમજ અને સંગ્રહ અંગે સમજણ આપવી.

એકમ - ૧ ગૃહ ઉપકરણના વિષયના અભ્યાસનું મહત્ત્વ. ક્રેડિટ : ૧, કલાક : ૧૫

- પસંદગી, બનાવટ, જોડાણ
- અસરકારક ખરીદી માટે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો.
- પરંપરાગત અને આધુનિક સાધનો વચ્ચેનો તફાવત
- ઇલેક્ટ્રિક સાધનો વાપરતી સમયે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો ... રસોડાને લગતી.

એકમ - ૨ ધાતુઓ ક્રેડિટ : ૧, કલાક : ૧૫

- ઘરગથ્થું વાસણોમાં વપરાતી ધાતુઓ તથા અધાતુઓ
- ધાતુઓ - એલ્યુમિનિયમ, તાંબુ, જસત, ક્રોમિયમ, કલાઈ, લોખંડ.
- મિશ્ર ધાતુઓ - પિત્તળ, કાંસુ, સ્ટેનલેસ સ્ટીલ
- અધાતુઓ - પ્લાસ્ટિક, એનેમલ, કાચ, ચાચના કાચ
- ઓપની પ્રક્રિયાઓ
- ઘર્ષણ ઓછું કરવાની રીતો.

એકમ - ૩ વીજળી વગર ચાલતાં ગૃહ ઉપકરણો ક્રેડિટ : ૧, કલાક : ૧૫

- પ્રેશરકૂકર, સૂર્યકૂકર, છીણી, જ્યુસ એક્સ્ટ્રેક્ટર, પીલર, ચોપર, નટ કટર, કોકોનટ સ્કેપર, ગેસ ઓવન, નોન ઇલેક્ટ્રીક સેન્ડવીચ ટોસ્ટર, ઇડલી સ્ટેન્ડ, ગેસ તાંદુર, નોન સ્ટીક કુકવેર્સ, ડમરૂ ચૂલ્હા, GEDA ચૂલ્હા, ગામઠી રેફ્રીજરેટર, અઝીવિહિન કુકર.
- સિદ્ધાંતો, આકૃતિ, રચના, કાર્યપદ્ધતિ, સફાઈ, સંભાળ, ઉપયોગ.

એકમ - ૪ વીજળીથી ચાલતાં ગૃહ ઉપકરણો ક્રેડિટ : ૧, કલાક : ૧૫

- ફૂડ પ્રોસેસર, હેન્ડ બ્લેન્ડર, ફ્રીજ, ઘરઘંટી, ટોસ્ટર, ઓવન, માઇક્રોવેવ ઓવન, આઇસ્ક્રીમ મેકર, વોશીંગ મશીન, ઇંડક્શન કુકર.
- દરેક સાધનોના સિદ્ધાંત, આકૃતિ, રચના, કાર્યપદ્ધતિ, ઉપયોગ અને જાળવણી

સંદર્ભસૂચિ

- ગૃહ ઉપકરણોની ઓળખાણ, મંજરી સર્વદમન આચાર્ય, સગજીત, 14, ટી.વી.એસ. રોડ-2, રાધાકૃષ્ણ નિવાસની બાજુમાં, વડોદરા, 390021.
- ગૃહ ઉપકરણોની ગીતા, ડૉ. નેહા આર. શાહ, ડિવાઇન પબ્લિકેશન્સ, અમદાવાદ.
- ગૃહ પ્રબન્ધ એવં બજટ, ડૉ. વિમલેશ કુમારી, ડિસ્કવરી પબ્લિશીંગ હાઉસ, નई દિલ્લી-11002.
- NIOS – Booklets, Delhi, NOIDA.
- SPRERI – Vallabh Vidyanagar, Nr. Bhaikaka library.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન

સત્ર - 3 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC - 302 : આહાર અને પોષણ પરિચય

Introduction to Food and Nutrition

ક્રેડિટ - 4 (3 + 1) (સૈ. + પ્રા.)

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

1. આ વિષયના અભ્યાસથી વિદ્યાર્થીનીઓ આહાર અને પોષણ વિષયની પાયાની વિગતોથી પરિચિત થશે.
2. ખોરાકનાં કાર્યો, પોષક તત્વોનાં કાર્યો, તેની દૈનિક જરૂરિયાત અને તેની ઊણપથી થતી અસરોથી માહિતગાર થશે.
3. ખાદ્યપદાર્થ રાંધવાની જુદી જુદી પદ્ધતિઓનું જ્ઞાન મેળવશે.
4. આહારની પોષણક્ષમતા સુધારતાં શીખશે.

એકમ - 1 આહાર અને પોષણ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- ખોરાકની વ્યાખ્યા અને કાર્યો
- સમતોલ આહારની વ્યાખ્યા
- પોષણની વ્યાખ્યા
- આહારનું ખાદ્ય જૂથ અને પોષણતત્વો પ્રમાણે વર્ગીકરણ
- નિમ્ન પોષકતત્વોનાં પ્રાપ્તિસ્થાનો, કાર્યો, દૈનિક જરૂરિયાત, ઊણપ અને અતિરેક (ટૂંકમાં) અસરો કેલરી, પ્રોટીન, કાર્બોહાઇડ્રેટ પદાર્થ, ચરબી, પાણી

એકમ - 2 પ્રજીવકો (વર્ગીકરણ, પ્રાપ્તિસ્થાનો, કાર્યો, દૈનિક જરૂરિયાત, ઊણપ અને અતિરેકની (ટૂંકમાં) અસરો

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- ચરબીદ્રાવ્ય પ્રજીવકો : એ.ડી.ઇ.કે.
- જલદ્રાવ્ય પ્રજીવકો : થાયમીન, રિબોફ્લેવીન, નિયાસીન, પાયરીડોક્ષીન, પેન્ટોથેનીક એસિડ, સાયનોકોબાલોમીન, વિટામીન સી.

એકમ - 3 ક્ષારો (પ્રાપ્તિસ્થાનો, કાર્યો, દૈનિક જરૂરિયાત, ઊણપ અને અતિરેકની (ટૂંકમાં) અસરો

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- યૂનો આયોડિન તાંબુ
- લોહ જસત મેંગેનીઝ
- ફ્લોરિન સિલેનિયમ

એકમ - 4 રાંધવાની પદ્ધતિઓ : ફાયદાઓ, ગેરફાયદાઓ તેમજ પોષકતત્વો ઉપર અસરો

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- પરંપરાગત રાંધવાની પદ્ધતિઓ
 - ઉકાળવું વરાળમાં રાંધવું
 - શેકવું તળવું
 - આંશિક બાફવું પોચીંગ
- અદ્યતન રાંધવાની પદ્ધતિઓ
 - દબાણ આપી રાંધવું (પ્રેસરફૂકર) ગ્રીલીંગ
 - બેકીંગ માઇક્રોવેવ
 - સોલર ફૂકીંગ
- ખાદ્યપદાર્થમાં પોષકતત્વોની ગુણવત્તા સુધારવાની પદ્ધતિઓ
- ફણગાવવું આથો લાવવો
- પૂરક આહાર ફોર્ટીફિકેશન

પ્રાયોગિક

- પ્રયોગશાળાનાં વિવિધ સાધનો પરિચય કરાવવો.
- કાચા ખાદ્યસામગ્રીની ઓળખ.
- કાચાં અને રાંધેલાં ખાદ્યોના વજન અને માપ કરવા.
 - કાચા બટાકા અને તેનું શાકનું વજન
 - ઘઉંનો લોટ અને તૈયાર રોટલીનું વજન (શેકવા)
 - કાચા ચોખા અને ભાત (પ્રેસર ફૂકરનો ઉપયોગ)
- રાંધવાની વિવિધ પદ્ધતિઓ
 - ઉકાળવું - બાફવું : સૂપ / દાળ
 - તળવું - સમોસા / કચોરી (આંશિક તળવું, આથેલા લોટનાં પૂડલા)
 - પોચીંગ - પોપકોર્ન / રાજગરાની ધાણી
 - બેકીંગ - કેક / બિસ્કીટ
 - માઇક્રોવેવ - ખાંડવી / શિરો
 - સોલર ફૂકર - મૂઠિયા / કઠોળ
 - પોષણ ક્ષમતા સુધારે તેવી પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરવો.
 - કઠોળ ફણગાવવા
 - આથો લાવીને વાનગી તૈયાર કરવી (વરાળની પદ્ધતિ) (ઇડલી/ઢોકળા)
 - પૂરક આહાર - પૌષ્ટિક સુખડી

સંદર્ભસૂચિ

- ડૉ. બિન્દ્રાસિંહ, “આહાર વિજ્ઞાન” શ્યામ પ્રકાશન, જયપુર.
- ડૉ. શુભલક્ષ્મી, “આહારના મૂળભૂત ઘટકો”
- ડૉ. પ્રમિલા વર્મા, ડૉ. કાંતિ પાંડેય, “આહાર અને પોષણવિજ્ઞાન” બિહાર, હિન્દી ગ્રંથ અકાદમી, પટના.
- સ્વામીનાથન, એસેન્શીયલ્સ ઓફ ફૂડ એન્ડ ન્યૂટ્રીશન.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન

સત્ર - 3 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC - 303 : લગ્ન અને કૌટુંબિક સંબંધો

Marriage and Family relation

ક્રેડિટ - 4

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

1. વિદ્યાર્થીઓને વિભિન્ન પ્રકારની કૌટુંબિક વ્યવસ્થા અને સંગઠનો વિશે જાણકારી આપવી.
2. કૌટુંબિક સંબંધોની સમજ આપવી.
3. કૌટુંબિક સંબંધોની અવસ્થામાં સમાયોજન વિશે માહિતી આપવી.

એકમ - 1

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- લગ્નનો અર્થ અને તેની વ્યાખ્યા, લગ્નના ઉદ્દેશ્યો
- લગ્નનું સ્વરૂપ, લગ્નસંબંધી નિયમો
- જીવનસાથીની પસંદગીનું ક્ષેત્ર
- લગ્ન અંગેની યોગ્યતા
- જીવનસાથીની પસંદગી પરનાં નિયંત્રણો
- જીવનસાથીની પસંદગીમાં લક્ષમાં લેવાતાં પરિબલો

એકમ - 2

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- લગ્નની સમસ્યાઓ
- દહેજપ્રથા
- બાળલગ્ન
- વિધવા પુનર્લગ્ન
- લગ્ન વિચ્છેદ
- ઘરેલું હિંસા

એકમ - 3

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- કુટુંબ નિયોજન એટલે શું ?
- કુટુંબ નિયોજન અને સંતતિ નિયમન વચ્ચે તફાવત
- કુટુંબ નિયોજનની આવશ્યકતા
- કુટુંબ નિયોજનની પદ્ધતિઓ
- માતા અને બાળકનું આરોગ્ય

એકમ - 4

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- સામાજિક કાયદો અને લગ્ન

- સતીપ્રથા નિષેધનો કાયદો
- હિન્દુ વિધવા પુર્નલગ્નનો કાયદો
- બાળલગ્ન પ્રતિબંધક કાયદો
- લગ્નવિચ્છેદ કાયદો
- લગ્ન કાયદાઓની અસરની સમીક્ષા
- નવા સામાજિક કાયદાઓ

સંદર્ભસૂચિ

- સુખી કુટુંબનાં કેટલાંક પાસાં, એ. જી. શાહ/જે.કે., દલે, રમના પ્રકાશન.
- લગ્ન, કુટુંબ અને સમાયોજન, ધીરજ ધકાન, નવભારત પ્રકાશન.
- Baber, Marriage and Family, Hill and Co.
- Ansehen, Family its origin and function.
- Symonds, The psychology of parents child relationship.
- Grove, Family and its Relationships.
- Jaishree S. Mehta, Child development, pointer pub publication, Jaipur (Raj.)
- Jaishree S. Mehta, Textbook of Home Science Aavishkar Publication, Jaipur (Raj.)

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન
સત્ર - 4 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC - 401 : વણાટ પરિચય

Introduction to Textile

ક્રેડિટ - 4

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શેક્ષણિક હેતુઓ :

1. વિદ્યાર્થીઓ વણાટના વિવિધ પ્રકારો અને લાક્ષણિકતાઓથી પરિચિત બને.
2. વિદ્યાર્થીઓ વણાટમાં વપરાતી ફિનીશીંગની જુદી જુદી પ્રક્રિયાઓ સમજે.
3. વિદ્યાર્થીઓ કાંતણપદ્ધતિ તેમજ દોરાઓ વિશે જાણે.

એકમ - 1 વણાટ અને કાપડની વિવિધ વ્યાખ્યાઓ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- શોષણ શક્તિ, મિશ્રતાર, વિરંજક ક્રિયા, ચીકાસ, તાંતણાના રંગો, રંગ ગ્રાહકતા, સ્થિતિસ્થાપકતા, તાંતણા, કાપડ, સળંગ તાંતણો, ફેલટીંગ, ફ્લેક્સેબિલિટી, જલનશક્તિ, ગ્રેઇન લાઇન, સરેશ, ભેજ ગ્રાહકતા, ભેજની અગ્રાહકતા, ચળકાટ, ગૂંથણ, ઓક્સીકરણ, રેઝીન, રીડક્શન, કાંતવું, તાણા, વાણા, વણાટ અને ટ્રેડમાર્ક.

તાંતણાઓનું વર્ગીકરણ

- તાંતણાની વ્યાખ્યા
- તાંતણાઓનું વર્ગીકરણ, કુદરતી અને કૃત્રિમ
- ઇતિહાસ, બંધારણ, પ્રકારો, ઉત્પાદન, ગુણધર્મ અને ઉપયોગો
- સુતરાઉ લીનન, ઊન, સીલ્ક, રેયોન, પોલી એમાઇડ, પોલિસ્ટર અને એકેલિક તાંતણાઓ

એકમ - 2 દોરાઓનો અભ્યાસ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- કાંતણની પદ્ધતિઓ
- દોરાની બનાવટ
- સિલાઈના દોરાની બનાવટ
- દોરાના વિવિધ પ્રકારો : સાદા દોરા, નવીનતમ દોરા, ધાતુના દોરા, વળવાળા દોરા, ખેંચેલા દોરા, કોરસ્પોન દોરો, બે કે વધુ ઘટકોનો ઉપયોગ કરી બનેલા દોરા
- દોરાની લાક્ષણિકતાઓ
- દોરાને નંબર આપવાની રીતો (કાઉન્ટ ઓફ ક્લોથ)
- ડેનીયર પદ્ધતિ, એકમાંથી બીજામાં રૂપાંતર

એકમ - 3 વણાટનો પરિચય

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- શાળનો પરિચય : શાળનાં ભાગો
- શાળના પ્રકારો : (1) હાથશાળ, (2) પાવર લૂમ, (3) ઓટોમેટિક લૂમ, (4) જેકાર્ડ લૂમ

- તાણા અને વાણાને પરિચય : વણાટની પ્રક્રિયા
- પાયાનાં વણાટો : સાદું વણાટ, રીબ વણાટ, ટવીલ વણાટ, સાટિન અને સેટિન
- જટિલ વણાટ : હક્કા બેક, હનીકોમ, પાઇલ વણાટ, કોડ્રોઇ, લીનો, વેલવેટ, ડોગી, જેકાર્ડ

એકમ - 4 ડિનીશીંગ (ઓપની પ્રક્રિયા)

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- ડિનીશીંગની વ્યાખ્યા
- ડિનીશીંગની જરૂરિયાત અને મહત્ત્વ
- ડિનીશીંગના પ્રકારો : (અ) ભૌતિક - સપાટી પરની ગાંઠો અને દોરા કાપી સપાટ કરવું, રેસા ઉઠાવી સમાન સ્તરે કાપવા, રેસાને બ્રશ વડે ઝાટકવા, દોરા છૂટા પાડવા, રેસા કાપવા, સંકોચન, નરમાશ, લીસાપણું, (બ) રાસાયણિક : વિરંજક અને મર્સરાઇઝિંગ, (ક) વિશિષ્ટ હેતુપૂર્વક અપાતી ઓપ : કરચલી પ્રતિરોધક, જીવાણું પ્રતિરોધક, અગ્નિ પ્રતિરોધક, ટકાઉ, રેસા છૂટા ન પડે, ડાઘ અવરોધક, રંગકામ અને છાપકામ.

સંદર્ભસૂચિ

- Corbman, B.R. (1985), Textile Fibre to Fabire, Mc Graw Hill, New York.
- Hollen, N. and Saddler, J. : Textiles Latest Edn. Mac Millan & Co. New York.
- Joseph, M. L. (1976). Essentials of Textiles, Holt Ripenhart of Winston, New York.
- Joseph, M. L. (1972). Introductory Textile Science, Holt Ripenhart of Winston, New York.
- Tortora, P. G. (1978) : Understanding Textiles, New York, Mac Millan
- Wi..... Textile Fabrics and their Selection. Englewood Chils (New Jersey), Prentice Hall,
- વસ્ત્રવિજ્ઞાન एवं परिधान, डॉ. बृन्दासिंह
- વસ્ત્રવિજ્ઞાન एवं धुलाईकला (Textiles and Laundry work), डॉ. श्रीमती बेला भार्गव
- વસ્ત્રવિજ્ઞાન एवं धुलाई (Textile and Laundry), डॉ. विमलेश कुमारी
- Textile and Laundry work, Dr. Bela bhargav
- વસ્ત્રવિજ્ઞાન एवं धुलाईकार्य, कमला त्रिपाठी

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન

સત્ર - 4 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC - 402 : સાધન વ્યવસ્થાપનનો પરિચય

Introduction to Resource Management

ક્રેડિટ - 4

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

1. વિદ્યાર્થીઓમાં વ્યવસ્થાપનની પદ્ધતિની જાગૃતતા લાવવી.
2. વ્યવસ્થાપનની અગત્ય અને સમજણપૂર્વકનો ઉપયોગ કરી ધ્યેયની સિદ્ધિને પ્રાપ્ત કરવી.

એકમ - 1 સાધન વ્યવસ્થાપનનો પરિચય અને મહત્ત્વ.

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 20

- સાધન વ્યવસ્થાપનનો અર્થ, વ્યાખ્યા, હેતુઓ
- સાધનોની વિશેષતાઓ
- સારી વ્યવસ્થાપનના પ્રક્રિયાનાં તત્વોનો વિકાસ
- વ્યવસ્થાની પ્રક્રિયાનું વિદ્યાર્થીને મહત્ત્વ રોજીંદા જીવનમાં વ્યવસ્થા પ્રક્રિયા કેવી રીતે રજૂ કરશો ? તે ઉદાહરણ દ્વારા પ્રેક્ટિસ કરાવવી.
- સારી વ્યવસ્થાપનની પ્રક્રિયા
- આદર્શ ગૃહિણીના ગુણો

એકમ - 2 વ્યવસ્થાપનનાં પ્રેરકબળો

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 10

- મૂલ્ય - લાક્ષણિકતા, ઉદ્ભવ અને વિકાસ, પ્રકારો
- ધ્યેય - લાક્ષણિકતાઓ, પ્રકાર, ઉપયોગીતા.
- ધોરણ - વર્ગીકરણ, ધોરણને અસરકર્તા પરિબળો.
- નિર્ણય પ્રક્રિયા - વ્યાખ્યા, લાક્ષણિકતા, નિર્ણય લેવાના તબક્કા, નિર્ણયના પ્રકારો.
(દરેક પ્રેરકબળને વિદ્યાર્થીલક્ષી ઉદાહરણ લઈ પ્રેક્ટિસ કરાવવી)

એકમ - 3 વ્યવસ્થાપનની પ્રક્રિયા

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- વ્યવસ્થાપનની પ્રક્રિયાનો વિકાસ : સંસાધનો - માનવીય અને અમાનવીય
- સંસાધનોની લાક્ષણિકતા અને મર્યાદાઓ

એકમ - 4 સંસાધનોની વ્યવસ્થા પ્રક્રિયા

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- આવકના પ્રકાર, મહત્ત્વ
- નાણાંનું વ્યવસ્થાપન
- સમયનું મહત્ત્વ અને વ્યવસ્થાપન
- શક્તિનું મહત્ત્વ અને વ્યવસ્થાપન
- નાણાંનું વ્યવસ્થાપન

(દરેક સંસાધનની વ્યવસ્થાપન પ્રક્રિયાનું એક એક ઉદાહરણ લઈ વિદ્યાર્થીઓ પાસે પ્રેક્ટિસ કરાવવી)
સંદર્ભસૂચિ

- પારિવારિક સંસાધન અને સમય પ્રબંધન, ડૉ. બેલા ભાર્ગવ, જૈના પબ્લિશર્સ, જયપુર.
- અસરકારક સાધન વ્યવસ્થાપન - એક કળા, ડૉ. કિરણ એ. રાવલ, અતુલ પ્રકાશન, ડૉ. નેહા આર. શાહ, ગાંધી રોડ, અમદાવાદ.
- ગૃહ પ્રબંધ - સાધન વ્યવસ્થા અને આંતરિક સજ્જા, શ્રીમતી બેલા ભાર્ગવ.
- ગૃહ વ્યવસ્થા, નીરા ભટનાગર, વલ્લભ વિદ્યાનગર, વસંતી તુલસ્યાની.
- ગૃહ પ્રબંધ - મધુબહેન ઠાકર (રાજકોટ **MVM** કોલેજ)
- NIOS – Booklets for Home Science.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન

સત્ર - 4 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC - 403 : તંદુરસ્તી અને બિમારી દરમ્યાન પોષણ વ્યવસ્થાપન
Nutritional Management in Health and Disease

ક્રેડિટ - 4 (3 + 1)

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

- (1) આહાર આયોજન અંગેની સમજ વિકસાવે.
- (2) વિવિધ અવસ્થા દરમ્યાન પોષણની જરૂરિયાત વિષે જાણે.
- (3) પાચનક્રિયાની પાયાની વિગતથી પરિચિત થાય.
- (4) સામાન્ય બિમારી દરમ્યાન આહારીય સારવારથી પરિચિત થાય.

એકમ - 1 આરોગ્ય અને પોષણ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- આરોગ્ય અને પોષણની વ્યાખ્યા અને સમજ.
- આરોગ્યનાં પાસાઓ (શારીરિક, માનસિક, આવેગાત્મક, આધ્યાત્મિક)
- આહાર આયોજનનો અર્થ અને મહત્ત્વ.
- આહાર આયોજનને અસર કરતાં પરિબલો (પોષણલક્ષી, વ્યક્તિગત, સામાજિક, સાંસ્કૃતિક, ધાર્મિક, ભૌગોલિક, આર્થિક....)

એકમ - 2 વિવિધ અવસ્થા દરમ્યાન પોષણ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

સગર્ભાવસ્થા	-	સગર્ભાવસ્થામાં પોષણની જરૂરિયાતો, આહારમાં સૂચિત ફેરફારો.
સ્તનપાન અવસ્થા	-	સ્તનપાન અવસ્થામાં પોષણની જરૂરિયાતો, આહારમાં સૂચિત ફેરફારો
શીશુ અવસ્થા	-	કોલોસ્ટ્રોમ, સ્તનપાન (શરૂઆતના ફાયદાઓ), પોષણની જરૂરિયાતો, બોટલ ફીડીંગ (કારણો, સંભાળ) દૂધ તૈયાર કરવાની રીત.
બાલ્યાવસ્થા	-	1થી 3 વર્ષ, 4થી 6 વર્ષ, 7થી 12 વર્ષનાં બાળકોની પોષણની જરૂરિયાતો, આહાર અંગેની મૂંઝવણો અને નિવારણ.
તરુણાવસ્થા	-	પોષણની જરૂરિયાતો, આહાર અંગેની મૂંઝવણો અને નિવારણ.
પુખ્ત પુરુષ અને સ્ત્રી	-	પોષણની જરૂરિયાતો - શ્રીમંત, મધ્યમ અને ગરીબ વર્ગનો આહાર.
વૃદ્ધાવસ્થા	-	પોષણની જરૂરિયાતો - આહારની મૂંઝવણો અને નિવારણ

એકમ - 3 ઉપચારાત્મક પોષણના સિદ્ધાંતો

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- આહાર તજ્જની જવાબદારી
- ડોક્ટર, દર્દી, આહાર તજ્જ અને નર્સનું ટીમવર્ક
- સામાન્ય આહારનું ઉપચારના હેતુપૂર્વક રૂપાંતર
 - સ્વરૂપની દૃષ્ટિએ
 - પોષણની દૃષ્ટિએ
- સ્વરૂપની દૃષ્ટિએ - પારદર્શક આહાર, પ્રવાહી આહાર, અર્ધપ્રવાહી આહાર, નરમ આહાર.
- પોષણની દૃષ્ટિએ -
 - (1) ઉચ્ચ અને નિમ્ન કેલરીયુક્ત આહાર
 - (2) ઉચ્ચ અને નિમ્ન પ્રોટીનયુક્ત આહાર
 - (3) ઉચ્ચ અને નિમ્ન ચરબીયુક્ત આહાર
 - (4) ઉચ્ચ અને નિમ્ન કાર્બોહિડ્રેટયુક્ત આહાર
 - (5) ઉચ્ચ અને નિમ્ન રેસાયુક્ત આહાર
 - (6) ઉચ્ચ અને નિમ્ન વિટામિનયુક્ત આહાર
 - (7) ઉચ્ચ અને નિમ્ન ક્ષારયુક્ત આહાર
 - (8) મસાલારહિત આહાર

એકમ - 4 સામાન્ય બિમારી દરમ્યાન આહાર દ્વારા ઉપચાર ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15
(લક્ષણો, કારણો, પોષણની જરૂરિયાત, આહારનું ઉદાહરણ)

- ઝાડા, કબજિયાત, તાવ, કમળો, પેપ્ટિક એલ્સર, મધુપ્રમેહ, હૃદયરોગ, પથરી.

સંદર્ભસૂચિ

- સ્વામીનાથન “એસેન્શીયલ્સ ઓફ ફૂડ્સ એન્ડ ન્યુટ્રીશન”.
- ડૉ. બિન્દાસિંહ, “આહાર આયોજન”, પ્રથમ આવૃત્તિ, 2003, શ્યામ પ્રકાશન, જયપુર.
- ડૉ. પ્રમિલા વર્મા અને ડૉ. કાંતિ પાંડેય, “આહાર એવં પોષણ વિજ્ઞાન”, બિહાર હિન્દી ગ્રંથ અકાદમી, પટના.

પ્રાયોગિક

હેતુઓ -

1. ખાદ્ય પરીક્ષણના સિદ્ધાંતોથી પરિચિત થાય.
2. ખાદ્ય પરીક્ષણની પદ્ધતિઓનો પ્રત્યક્ષ ઉપયોગ કરે.
3. ખાદ્યોના પેકેજીંગથી પરિચિત થાય.
4. ખાદ્યોનો ચોક્કસ રીતથી સંગ્રહ કરતાં શીખે.
5. ખાદ્ય પરીક્ષણ સંદર્ભ કાર્ય કરતી સંસ્થાઓની કામગીરી નિહાળે.

પ્રાયોગિક

1. ટામેટાનો કેચપ તૈયાર કરવો.
2. ફળના જામ, જેલી અને માર્મલેડ તૈયાર કરવા.
3. આમળાનો મુરબ્બો તૈયાર કરવો.
4. ફળનાં પીણાંઓ તૈયાર કરવા.
5. અનાજના પાપડ તૈયાર કરવા.
6. બટાકાની સૂકવણી આધારિત વિવિધ બનાવટો કરવી.
7. શાકભાજીનું અથાણું બનાવવું.

પ્રાયોગિક કાર્ય -

સૈદ્ધાંતિક એકમોમાં દર્શાવેલી અવસ્થા તેમજ રોગ માટે હાર આયોજન કરી કોઈપણ એક વાનગી તૈયાર કરી તેની યોગ્યતાની ચર્ચા વિદ્યાર્થીઓ સમક્ષ કરવી.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન

સત્ર - 4 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC - 404 : કુટુંબ અને બાળ કલ્યાણ

Family and childwelfare

ક્રેડિટ - 4

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

- (1) વિદ્યાર્થીઓમાં બાળકલ્યાણ કાર્યકરોની ભૂમિકા તેમજ દૃષ્ટિ વિકસાવવી.
- (2) કુટુંબ અને બાળ કલ્યાણ વિષે વિદ્યાર્થીઓમાં વિશિષ્ટ પરિસ્થિતિ તેમજ યોજના અને કાર્યક્રમોની સમજ તથા આયોજન કરતી કલ્યાણ કાર્યક્રમોની માહિતી આપવી.

એકમ - 1 કુટુંબ અને બાળ કલ્યાણની સંકલ્પના અને
ઐતિહાસિક પ્રવાહ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- ગાંધીયન અભિગમ
- ભારતમાં સમાજ કલ્યાણ સેવાઓ
- બાળ કલ્યાણ શું છે ?
- કુટુંબ કલ્યાણ શું છે ?
- કુટુંબ કલ્યાણની આવશ્યકતા અને મહત્ત્વ
- બાળ કલ્યાણનાં સામાન્ય તથ્યો, આર્થિક સુરક્ષા, શિક્ષણ, મનોરંજન
- બાળકોની વિશિષ્ટ સંભાળની જરૂરિયાત

એકમ - 2 ઉપચારાત્મક સેવાઓની માહિતી

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- સુરક્ષાત્મક સેવાઓ
- નિર્બળ અને કમજોર બાળકો માટેની સેવાઓ
- પુનર્વસન સેવાઓ, બાળ અપરાધ
- મહિલા અને બાળકો માટેની સુરક્ષિત આવાસ
- સર્ટિફાઇડ શાળા
- કુટુંબ માટે માર્ગદર્શન કેન્દ્ર (કાનૂન)
- વૃદ્ધાશ્રમ (વૃદ્ધ માટે આવાસ)

એકમ - 3 કુટુંબ અને બાળ કલ્યાણની પ્રશંસનીય સેવાઓ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- સ્થાનીય અને રાજ્ય કક્ષા ઉપર
- જિલ્લા સમાજ કલ્યાણ બોર્ડ
- સુધરાઈનો નિગમ
- મજૂર કલ્યાણ એકમ
- કેન્દ્રીય કલ્યાણ બોર્ડ
- જન સંપર્ક (પ્રકાશન વિભાગ)

એકમ - 4 રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષા ઉપર કુટુંબ અને બાળ કલ્યાણ સેવાઓની માહિતી

કેડિટ : 1, કલાક : 15

- રાષ્ટ્રીય સેવાઓની કામગીરી
 - ICDS
 - CSWB
 - રેડક્રોસ સોસાયટી
 - નિપસિડ
 - કેયર
 - કસ્તૂરબા ગાંધી ટ્રસ્ટ
- આંતરરાષ્ટ્રીય સેવાઓની કામગીરી
 - યુનિસેફ
 - WHO

સંદર્ભસૂચિ

- કુટુંબ કલ્યાણ, જે. કે. દવે, એ. જી. શાહ, રચના પ્રકાશન, અમદાવાદ.
- Chowdhry d.p 180 child welfare development delhi atmaram and sons.
- Journal of Social Welfare.
- Unicef assignment children a journal concerned with children, women and youth in development.
- Vrunda singh, community health and family welfare.
- સામાજિક કાર્ય, હંસાબહેન રમેશચંદ્ર દવે.
- Jaishree S. Mehta, Child development, pointer pub publication, Jaipur (Raj.)
- જયશ્રી એસ. મહેતા, ગ્રામીણ પ્રસાર શિક્ષા, અવિષ્કાર પબ્લિકેશન્સ, જયપુર, (રાજ.)
- Jaishree S. Mehta, Textbook of Home Science Aavishkar Publication, Jaipur (Raj.)

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન
સત્ર - 5 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC-501 : કૌટુંબિક પોશાક

ક્રેડિટ - 4 (3 + 1) (સૈ. + પ્રા.)

Family clothing
કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

- (1) વિદ્યાર્થીઓ પોશાકનો ઉદ્ભવ અને મહત્ત્વ સમજે.
- (2) વિદ્યાર્થીઓ બાળકોના પોશાકથી પરિચિત થાય.
- (3) વિદ્યાર્થીઓ સ્ત્રીઓના પોશાકથી પરિચિત થાય.
- (4) વિદ્યાર્થીઓ પુરુષોના પોશાકથી પરિચિત થાય.

એકમ - 1 પોશાકનો ઉદ્ભવ અને મહત્ત્વ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- પોશાકનો ઉદ્ભવ
- પોશાકની પસંદગીમાં અસર કરતાં પરિબલો
- પોશાકનું મહત્ત્વ
 - શારીરિક મહત્ત્વ
 - સામાજિક મહત્ત્વ
 - માનસિક મહત્ત્વ
- પોશાક અને કુટુંબનું બજેટ

એકમ - 2 બાળકોનાં પોશાક

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- બાળકોની પસંદગીમાં ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો.
- નવજાત શિશુનો પોશાક
- ઘૂંટણીએ ચાલતાં બાળકોનો પોશાક
- શાળા પૂર્વીય બાળકોના પોશાક
- શાળાએ જતાં બાળકોના પોશાક

એકમ - 3 સ્ત્રીઓના પોશાક

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- ગુજરાત રાજ્યની સ્ત્રીઓની પહેરવેશની માહિતી, ઘરેણાં, પોશાક, અનુરૂપ વપરાતી અન્ય સાધન સામગ્રી
- વિશિષ્ટ લાક્ષણિકતા

એકમ - 4 પુરુષોના પોશાક

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- ગુજરાત રાજ્યના પુરુષોના પોશાકની માહિતી, દાગીના અને અન્ય પોશાકને અનુરૂપ વપરાતી અન્ય સામગ્રી

- વિશિષ્ટ લાક્ષણિકતા

પ્રાયોગિક

નીચે આપેલામાંથી કોઈપણ બે નમૂના આકૃતિ દોરી, કટિંગ કરી, સીવીને તૈયાર કરવા.

1. બાળકોનાં પોશાક (કોઈપણ બે)
 - નવજાત શિશુની ગોદડી
 - બેબી ફ્રોક
 - રોમ્પર / સનસૂટ
 - ઝભલું
2. સ્ત્રી અને પુરુષના પોશાક તૈયાર કરવા (કોઈપણ બે)
 - ડ્રેસ (કુર્તી)
 - કુર્તી
 - સ્કર્ટ
 - ઝભ્ભો
 - ચૂડીદાર

સંદર્ભસૂચિ

- પરિધાન, શ્રીમતી સન્તોષ બટાલિયા
- વસ્ત્ર વિજ્ઞાન એવં પરિધાન, ડૉ. બૃન્દા સિંહ
- વસ્ત્ર વિજ્ઞાન એવં ધુલાઈ કાર્ય, કમલા ત્રિપાઠી
- વસ્ત્ર વિજ્ઞાન એવં ધુલાઈ કાર્ય, ડૉ. બેલા ભાર્ગવ
- સોસિયોલોજિકલ એન્ડ સાયકોલોજીકલ એસપેક્ટ્સ ઓફ કલોથિંગ, ભાનુ ડી. પટેલ, મધુ શરન.
- Family clothing, Tate and Grisson
- Clothing for children, Thomson and Rea

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન
સત્ર - 5 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC-502 : આવાસ આયોજન

Housing

ક્રેડિટ - 4

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

- (1) વિવિધ પ્રકારનાં રહેઠાણની જગ્યાનાં આયોજન માટેના સિદ્ધાંતોની જાણકારી મેળવવી.
- (2) મકાનના નકશાઓ અને સુશોભનને લગતી રચના અંગેની આવડત વિકસાવવી.

એકમ - 1 આવાસવિષયક જરૂરિયાત, પ્રકાર, ફાયદા અને ગેરફાયદા ક્રેડિટ : 1, કલાક : 20

1. જીવનમાં આવાસનું મહત્ત્વ અને જરૂરિયાતો
2. ભારતમાં આવાસની સમસ્યા, વાસ્તવિક પરિસ્થિતિનું અવલોકન
 - ભારતમાં રહેઠાણની સમસ્યા
 - આજની પરિસ્થિતિ
 - આવાસ ક્ષેત્રની જરૂરિયાતોના ઉકેલ
3. રહેઠાણની જરૂરિયાત નક્કી કરતાં પરિબળો

એકમ - 2 કૌટુંબિક આવાસ - આંતરિક આયોજનના સિદ્ધાંતો ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- આવાસ આયોજનના વિવિધ નકશાઓ
- આવાસ આયોજન વખતે ધ્યાનમાં રાખવા જેવા મુદ્દાઓ
- આવાસના આંતરિક વિભાગોનું આયોજન

એકમ - 3 રહેઠાણ માટે જમીનની પસંદગી ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- કુદરતી પરિબળો
- બાહ્ય સેવાઓ
- નાણાકીય અને કાયદાકીય મુદ્દાઓ
- બાંધકામનાં ધોરણો

એકમ - 4 આવાસવિષયક નાણાકીય આયોજન ક્રેડિટ : 1, કલાક : 10

- વિવિધ નાણાકીય સ્ત્રોતો અને તેના લાભાલાભ.

સંદર્ભસૂચિ

- આવાસ - આંતરિક અને બાહ્ય આયોજન, શ્રીમતી વીણા ગંડોત્રા, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
- ગૃહ પ્રબન્ધ, સાધન વ્યવસ્થા एवं આન્તરિક સજ્જા, શ્રીમતી બેલા ભાર્ગવ.
- ગૃહ વ્યવસ્થા (ગુજરાતી) પ્રકાશક - નીરા ભટનાગર, વસંતી તુલસ્યાની, વલ્લભ વિદ્યાનગર.
- આવાસ एवं ગૃહ નિર્માણ વ્યવસ્થા, સુધા ગોયલ, પોઈન્ટર પબ્લિશર્સ, જયપુર.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન
સત્ર - 5 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC-503 : ખાદ્ય પરિરક્ષણ

Food Preservation

ક્રેડિટ - 4 (3 + 1) (સૈ. + પ્રા.)

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

- (1) ખાદ્ય પરિરક્ષણની મહત્ત્વતા સમજે.
- (2) ખાદ્ય પરિરક્ષણની વિવિધ પદ્ધતિઓની જાણકારી મેળવે.
- (3) પરિરક્ષિત વાનગીઓથી પરિચિત થવું.

એકમ - 1 ખાદ્ય પરિરક્ષણ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- પરિચય અને મહત્ત્વ
- ખાદ્યોના પ્રકાર - જલદી બગડી જાય તેવા, લાંબા ગાળે બગડે તેવા.
- ખાદ્યો બગડવા માટેનાં ભયસ્થાનો
- ખાદ્યોના બંધારણ પ્રમાણે બગાડ.
- ખાદ્ય પરિરક્ષણના સિદ્ધાંતો (જીવાણુની પ્રક્રિયા અટકાવવી, નાશ કરવો, રાસાયણિક પ્રક્રિયા અટકાવવી, જંતુથી થતું નુકસાન અટકાવવું)

એકમ - 2 ખાદ્ય પરિરક્ષણની પદ્ધતિઓ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- જીવાણુમુક્ત વાતાવરણમાં ખાદ્યપદાર્થની હેરફેર.
- ગરમીનો સિદ્ધાંત
 - ઉકાળવું
 - દબાણયુક્ત વાતાવરણ
 - પાસ્ચ્યુરીકરણ
 - કેનીંગ
- ઠંડુ તાપમાન
 - રેફ્રિજરેશન
 - થીજન
- નિર્જળન
- આસૃતિ દબાણ
 - ક્ષારીય દ્રાવણો
 - શર્કરાયુક્ત દ્રાવણો
- પરિરક્ષક રસાયણો
- કિરણોત્સર્જન
- અન્ય ભૌતિક પદ્ધતિઓ

એકમ - 3 ખાદ્ય પરિરક્ષણની બનાવટો

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- ફ્રૂટ કોન્સેન્ટ્રેટ અને સેમી મોઇસ્ટ ફ્રૂટ્સ જામ, જેલી, માર્મલેડના પ્રકાર, સિદ્ધાંતો, ઉત્પાદન, સામુદાયિક સ્તરે ઉપયોગમાં લેવાતા ખાદ્યપદાર્થો.
- અથાણા, ચટણી, આથવણ, કેચઅપ, મુરબ્બો, મીક્ષ શાકભાજીનું અથાણું
- ફ્રૂટ જ્યુસ, સ્કવોશ, ફ્રૂટ સીરપ અને કોર્ડીયલ્સ, વધુ એસિડ અને વધુ ખાંડનો ઉપયોગ કરીને બનાવેલ બનાવટો અને સામાન્ય ખામીઓ.
- સૂકવણી - પાપડ, વેફર, અન્ય બનાવટ

એકમ - 4 ખાદ્યનો સંગ્રહ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- સંગ્રહ માટેનાં સાધનો અને સંભાળ
- પેકેજીંગ - કાર્યો, ફાયદાઓ, ગેરફાયદાઓ, પેકેજીંગ સામગ્રી, પેકેજીંગનાં ધોરણો.
- ખોરાકનું ઝેરીકરણ - સ્ટેફીલોકોક્સ, સાલ્મોનેલા, બોટ્યુલિનમ, પરફિજન્સથી ઝેરીકરણ.

પ્રાયોગિક

હેતુઓ -

6. ખાદ્ય પરિરક્ષણના સિદ્ધાંતોથી પરિચિત થાય.
7. ખાદ્ય પરિરક્ષણની પદ્ધતિઓનો પ્રત્યક્ષ ઉપયોગ કરે.
8. ખાદ્યોના પેકેજીંગથી પરિચિત થાય.
9. ખાદ્યોનો ચોક્કસ રીતથી સંગ્રહ કરતાં શીખે.
10. ખાદ્ય પરિરક્ષણ સંદર્ભ કાર્ય કરતી સંસ્થાઓની કામગીરી નિહાળે.

પ્રાયોગિક

8. ટામેટાનો કેચપ તૈયાર કરવો.
9. ફળના જામ, જેલી અને માર્મલેડ તૈયાર કરવા.
10. આમળાનો મુરબ્બો તૈયાર કરવો.
11. ફળનાં પીણાંઓ તૈયાર કરવા.
12. અનાજના પાપડ તૈયાર કરવા.
13. બટાકાની સૂકવણી આધારિત વિવિધ બનાવટો કરવી.
14. શાકભાજીનું અથાણું બનાવવું.

સંદર્ભસૂચિ

- પ્રા. કુ. આર. એલ. મોદી, ડૉ. એચ. એ. મોદી, ડૉ. પી. આર. શાહ, “સૂક્ષ્મ જીવવિજ્ઞાન : પરિચારિકાઓ અને ગૃહવિજ્ઞાનીઓ માટે”, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
- ડૉ. પ્રેમિલા વર્મા, ડૉ. કાંતિ પાંડેય, “આહાર एवं पोषण विज्ञान”, बिहार हिन्दी ग्रंथ अकादमी, पटना.
- સુશીલાબહેન પટેલ, ફૂડ પ્રિઝર્વેશન, નમ્ર પ્રકાશન, કલોલ.
- સંદીપ સરીન, ફૂડ પ્રિઝર્વેશન, સરૂપ અને સન્સ, ન્યૂ દિલ્હી.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન

સત્ર - 5 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC-504 : પૂર્વ બાલ્યાવસ્થા સંભાળ અને શિક્ષણ

Early childhood Care and Education

ક્રેડિટ - 4

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

- (1) પૂર્વ બાલ્યાવસ્થા સંભાળ અને શિક્ષણ માટે સિદ્ધાંતોની સાથે જ્ઞાન આધારિત અન્ત: સમજ વિકસાવવી.
- (2) પૂર્વ બાલ્યાવસ્થા સંભાળ અને શિક્ષણની વિભિન્ન પ્રકારે કુશળતા, તકનિકીને ધ્યાનમાં રાખીને ભોજન તેમજ પ્રવૃત્તિઓની સમજ વિકસાવવી.
- (3) માતા-પિતા અને સમુદાય સાથે પૂર્વ પ્રાથમિક શિક્ષણ બાળકોની સંભાળ તેમજ કામ કરવાની પ્રભાવિત પદ્ધતિઓની જાણકારી આપવી.

- એકમ - 1 પૂર્વ બાલ્યાવસ્થા સંભાળ, જરૂરિયાત અને મહત્ત્વ ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15
- પૂર્વ પ્રાથમિક શાળાના પ્રકારો / કાર્યક્રમો / સિદ્ધાંતો
 - અનૌપચારિક અને ઔપચારિક શિક્ષણ
- એકમ - 2 પૂર્વ બાલ્યાવસ્થા અને ઐતિહાસિક પ્રવાહમાં તત્ત્વચિંતકોનો જ્ઞાનો ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15
- ભારતીય પરિપ્રેક્ષ્યમાં ગિજુભાઈ બધેકા, તારાબહેન મોડક, ગાંધીજી
 - ફોબ્રેલ, મોન્ટેસરી અને રૂસો
- એકમ - 3 ભારતમાં પૂર્વ પ્રાથમિક શિક્ષણ ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15
- સ્વાતંત્ર્ય પહેલાનો અને વચ્ચેનો ગાળો
 - પંચવર્ષીય યોજનાઓનો જ્ઞાનો
 - કોઠારી કમિશન
- એકમ - 4 પૂર્વ પ્રાથમિક શાળાઓનું સંચાલન ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15
- વહીવટ અને સંચાલન
 - વિવિધ તબક્કે કામ કરતા કર્મચારીઓના કામ / જવાબદારીઓ
 - શિક્ષકની ગુણવત્તાઓ
 - કાર્યક્રમ, આયોજન, લક્ષ્યો નક્કી કરવા (લાંબાગાળાના, ટૂંકાગાળાના, અઠવાડિયાના તેમજ દૈનિક કાર્યક્રમ)

संदर्भसूचि

- Scert. Orissa, pre school in education on Orissa.
- Katherine h. read, the nursery school oxford and / bh publishing co, forth education, Calcutta, Bombay, new delhi.
- Ecce. Jagannath mohanty bahgyadhar mohanty
- Ecce. S. khursid – ul – islam v.k.rao.
- बाळ विकास मोन्टेसरी पद्धति, दृष्ट्यंत पंड्या.
- शिक्षण सौरभ, रमेश पटेल.
- ज्ञान विकास माटेनुं शिक्षण, प्रेमशंकर भट्ट, बहादुर शाह पंडित.
- Jaishree S. Mehta, Child development, pointer pub publication, Jaipur (Raj.)
- Jaishree S. Mehta, Textbook of Home Science Aavishkar Publication, Jaipur (Raj.)

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન
સત્ર - 5 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC-505 : સામુદાયિક પોષણ
Community Nutrition

ક્રેડિટ - 4

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

- (1) સમુદાયની પોષણલક્ષી સમસ્યાઓથી પરિચિત કરવા.
- (2) સમુદાયની પોષણલક્ષી સમસ્યાઓને તપાસતાં શીખે.
- (3) સમસ્યા નિવારણના પ્રયાસોથી માહિતગાર થાય.
- (4) વિવિધ સરકારી પોષણ કાર્યક્રમો અને કાર્ય કરતી સંસ્થાઓથી પરિચિત થાય.

એકમ - 1 સામુદાયિક પોષણ : અર્થ અને મહત્ત્વ. ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- પોષણ અને રાષ્ટ્રીય વિકાસ
 - પોષણ સંબંધી જ્ઞાનની વર્તમાન સ્થિતિ.
 - પોષણ અને કાર્યક્ષમતા
 - પોષણ અને બાળકોનું આરોગ્ય
 - બાળમૃત્યુથી પોષણને હાનિ
 - મહિલા શક્તિનો સંપૂર્ણ સંદર્ભપયોગ
 - કુપોષણનું ગંભીર મૂલ્ય
 - કુપોષણની અસર
 - પોષણ શિક્ષણની જરૂરિયાત
 - આહારીય પરિવર્તનની અસર
 - વૈશ્વિક આહાર સમસ્યા
- સમુદાયનાં સ્વાસ્થ્યને અસર કરતાં પરિબલો
(વારસો, વાતાવરણ, રહેણીકરણી, સામાજિક-આર્થિક સ્તર, ભૌગોલિક પરિસ્થિતિ, આહારની આદતો, અજ્ઞાનતા)

એકમ - 2 પોષણની સ્થિતિઓ ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- ઉત્તમ પોષણ, અપૂરતું પોષણ, કુપોષણ.
- ભારતમાં કુપોષણનાં કારણો
- કુપોષણજન્ય સંકટો
- કુપોષણનાં લક્ષણો
- કુપોષણ માટે અટકાવવા માટે પ્રયાસો
- ભારતમાં પોષણલક્ષી સમસ્યાઓ
(કુપોષણ, પાંડુ રોગ, વિટામિન 'એ'ની ખામી, ગોઇટર, સૂકતાન, ફ્લોરોસીસ ટ્રૂકમાં)
- બિનપોષણલક્ષી સમસ્યાઓનાં કારણો, લક્ષણો, સારવાર

(કૃમિ, મેલેરિયા, ઓરી, ગાલપચોળિયાં)

એકમ - 3 પોષણ સર્વેક્ષણની વિવિધ પદ્ધતિઓ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- આહાર સર્વેક્ષણ (Diet survey)
 - આહારનો ઇતિહાસ
 - વિશિષ્ટ જૂથ આધારિત સર્વેક્ષણ
- શારીરિક પરિમાપન (Anthropometric)
 - અર્થ, મહત્ત્વ
 - પાયાની જરૂરિયાતો - ઉંમર, આદર્શ માપ, યોગ્ય સાધનો
 - શારીરિક પરિમાપનો
 - વજન
 - ઊંચાઇ
 - માથાનો ઘેરાવો, બાજુનો ઘેરાવો, (માપપટ્ટી, બંગડી, ત્રિરંગી પટ્ટી)
 - છાતીનો ઘેરાવો
 - ગોથ કાર્ડ
 - પુખ્ત વ્યક્તિ માટે BMA આધારિત તપાસ.
 - તબીબી તપાસ આધારિત મૂલ્યાંકન

એકમ - 4 ભારતના પોષણ કાર્યક્રમો

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- રાષ્ટ્રીય અંધત્વ નિવારણ કાર્યક્રમ
- રાષ્ટ્રીય ગોઇટર નિયંત્રણ કાર્યક્રમ
- પાંડુરોગ નિવારણ કાર્યક્રમ
- મધ્યાહ્ન ભોજન યોજના
- પોષણ શિક્ષણ
- જરૂરિયાત, માધ્યમ / પદ્ધતિ, વિષયવસ્તુ, મૂલ્યાંકન

સંદર્ભસૂચિ

- ધોષ એસ. (1992) ધ ફીડીંગ એન્ડ કેર ઓફ ઇન્ફન્ટ્સ એન્ડ યંગ ચિલ્ડ્રન VHAI 6th આવૃત્તિ, ન્યુ દિલ્હી.
- સ્વામીનાથન એમ. “એસેન્શયલ્સ ઓફ ફૂડ એન્ડ ન્યુટ્રીશન” વોલ્યુમ 1 અને 2.
- સુમતી આર. મુદામ્બી, એમ. વી. રાજગોપાલ, ફન્ડામેન્ટલ્સ ઓફ ફૂડ એન્ડ ન્યુટ્રીશન.
- ડૉ. બિન્દ્રસિંહ, આહાર આયોજન, પ્રથમ આવૃત્તિ, 2003, શ્યામ પ્રકાશન, જયપુર.
- ડૉ. પ્રેમિલા વર્મા, ડૉ. કાંતિ પાંડેય, આહાર એવં પોષણ વિજ્ઞાન, બિહાર હિન્દી ગ્રંથ અકાદમી, પટના.
- જયશ્રી મહેતા, સામાન્ય પોષણ ઓર આહાર આયોજન, અવિષ્કાર પબ્લિકેશન, જયપુર (રાજ.)
- Jaishree S. Mehta, Child development, pointer pub publication, Jaipur (Raj.)
- Jaishree S. Mehta, Textbook of Home Science Aavishkar Publication, Jaipur (Raj.)

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન

સત્ર - 6 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC- 601 : પોશાક ડિઝાઇનની તકનિકો

Apperal Designing

ક્રેડિટ - 4 (3 + 1) (સૈ. + પ્રા.)

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

- (1) વિદ્યાર્થીઓ ડિઝાઇનનાં તત્વો અને સિદ્ધાંતોથી પરિચિત થાય.
- (2) વિદ્યાર્થીઓ રંગકામની પ્રક્રિયા જાણે.
- (3) વિદ્યાર્થીઓ છાપકામની પ્રક્રિયા જાણે.
- (4) વિદ્યાર્થીઓ ફેશન અને ફેશન સાઇકલથી પરિચિત થાય.

એકમ - 1 ડિઝાઇનનાં તત્વો અને સિદ્ધાંતો

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- ડિઝાઇનનો પ્રકાર
 - સ્ટ્રક્ચરલ
 - ડેકોરેટિવ
- ડિઝાઇનનાં તત્વો
 - રેખા વેલ્યુ
 - પોત આકાર
 - રંગ સ્થાન
- ડિઝાઇનના સિદ્ધાંતો
 - પ્રમાણ ભાર
 - સમતોલન એકરૂપતા
 - તાલ

એકમ - 2 રંગ અને રંગકામ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- રંગના પ્રકાર
 - કુદરતી કૃત્રિમ
- રંગકામની પદ્ધતિઓ
 - બાંધણી બાટિક

એકમ - 3 છાપકામ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- છાપકામનો ઇતિહાસ
- છાપકામના પ્રકારો
- છાપકામની જુદી જુદી પદ્ધતિઓ
 - પેઇન્ટિંગ બ્લોક દ્વારા છાપકામ

▪ સ્પ્રે પ્રિન્ટિંગ	સ્ક્રીન પ્રિન્ટિંગ
▪ સ્ટેનશીલ પ્રિન્ટિંગ	અવરોધક છપાઇ
▪ રોલર પ્રિન્ટિંગ	ફ્લોક પ્રિન્ટિંગ
▪ બે બાજુનું છાપકામ	

એકમ - 4 ફેશન

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- ફેશનની વ્યાખ્યા - ફેડ - ફેશન - કલાસીક
- ફેશનને અસર કરતાં પરિબળો
- ફેશન સાયકલ
 - ફેશનની શરૂઆત
 - ફેશનનો ધીરે ધીરે સ્વીકાર
 - ફેશનની સંતૃપ્ત અવસ્થા
 - ફેશનનું અસ્તિત્વ નાબૂદીના માર્ગે.

પ્રાયોગિક

1. ડિઝાઇનનાં તત્વોની સીટ તૈયાર કરવી - લાઇન - કલર - ટેક્ષચર.
2. ડિઝાઇનના સિક્કાંતોની સીટ તૈયાર કરવી - પ્રમાણ - ભાર - સમતોલન - એકરૂપતા.
3. ટાઇ એન્ડ ડાઇનાં નમૂના (બાંધણીના નમૂના તૈયાર કરવી) - લહેરીયું, દીવાસળીના ઉપયોગથી, કીડીયા મોતીના ઉપયોગથી, ગાંઠના ઉપયોગથી ડિઝાઇન તૈયાર કરવી.
4. પ્રિન્ટિંગ
 - કુદરતી બ્લોક
 - કૃત્રિમ બ્લોક
 - સ્ટેનશીલ
 - હેન્ડ પેઇન્ટિંગ
 - સ્પ્રે પ્રિન્ટિંગ
5. બાટીક

સંદર્ભસૂચિ

- Visul design in Dress.
- Dyeing & printing, Cockett B. h.
- History of Indian Textiles, Ahmedabad, Calico museum of Textiles.
- પરિધાન (Clothing), શ્રીમતી સંતોષ વટાલિયા
- વસ્ત્ર વિજ્ઞાન એવં પરિધાન, ડૉ. બૃન્દા સિંહ
- વસ્ત્ર વિજ્ઞાન એવં ધુલાઈ કાર્ય, કમલા ત્રિપાઠી
- Textile & Laundry work, Dr. Bela Bhargav.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન

સત્ર - 6 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC- 602 : માર્ગદર્શન અને સલાહદર્શન
Guidance and Counselling

ક્રેડિટ - 4

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

- (1) માનવવિકાસમાં માર્ગદર્શન અને સલાહદર્શન અને સમજ વિકસાવવી.
- (2) માર્ગદર્શનનાં ક્ષેત્રે, માર્ગદર્શિત થેરાપીમાં સામાન્ય સંકલ્પનાનો પરિચય કરાવવો.
- (3) વિભિન્ન પ્રકારની મુશ્કેલ પરિસ્થિતિમાં તબક્કાવાર જાગૃતિ કેળવવી.

એકમ - 1 માર્ગદર્શન, અર્થ, આવશ્યકતા અને સિદ્ધાંતો ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- માર્ગદર્શનના ક્ષેત્રે
- સમૂહ માર્ગદર્શનની તકનિક
 - કારકિર્દી દિવસ
 - કારકિર્દી પરિષદ
 - સ્થળ મુલાકાત
 - શ્રાવ્ય દૃશ્ય શો
 - વર્ગ ક્લાસ
 - અભિરૂચિ વર્ગ

એકમ - 2 મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓની ઉપયોગિતા અને સારી વૈજ્ઞાનિક કસોટીનું અધ્યયન ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- બુદ્ધિમાપન
- વ્યવહાર
- વ્યક્તિત્વ

એકમ - 3 આવશ્યક માર્ગદર્શન સેવાઓના પ્રકારો ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- શૈક્ષણિક અને વ્યવસાયિક સેવાઓ
- સ્થળાંતરણ સેવાઓ
- આવશ્યકતા અને મહત્ત્વ

એકમ - 4 સલાહદર્શન, અર્થ, ક્ષેત્ર અને લાક્ષણિકતાઓ ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- સલાહ દર્શન માટેની તકનીક
- સલાહ દર્શન સેવાઓ

સંદર્ભસૂચિ

- Jones A. J. – Principal of guidance and public work grow hill, book co. inc.
- Chauhan S. S. principal and techniques of guidance.
- Bhattacharya S. guidance in education.
- Rogers – client centered therapy
- Crow and crow introduction to guidance.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન

સત્ર - 6 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC- 603 : ભારતીય પરંપરાગત વસ્ત્રકલા

Traditional Textile of India

ક્રેડિટ - 4 (3 + 1) (સૈ. + પ્રા.)

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

- (1) વિદ્યાર્થીઓ ભારતનાં પરંપરાગત વસ્ત્રોથી પરિચિત બને.
- (2) વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય પરંપરાગત સાડીઓથી પરિચિત થાય.
- (3) વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય પરંપરાગત શાલ અને ગાલીયાથી પરિચિત થાય.
- (4) વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય પરંપરાગત ભરતથી પરિચિત થાય.

એકમ - 1 ભારતના પરંપરાગત કાપડ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- કલમદાર
- બ્રોકેડ
- મશરૂ

એકમ - 2 ભારતની પ્રાંતીય સાડીઓ

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- ઢાંકાની સાડીઓ
- ચંદેરી સાડીઓ
- બાલચૂર સાડીઓ
- પટોળાં
- પેઠણી (પીતાંબર)
- બાંધણી
- બનારસી
- તનછોઈ

એકમ - 3 ભારતીય પરંપરાગત શાલ અને ગાલીયા

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

એકમ - 4 ભારતીય પરંપરાગત ભરત

ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- પંજાબની ફૂલાકારી અને બાગ
- ઉત્તરપ્રદેશની ચીકનકારી
- કાશ્મીરનું કસાદાકાંથા
- બંગાળનું કાંથા
- હિમાચલ પ્રદેશનું ચંબા
- કર્ણાટકની કસૂતી
- મણીપુરી ભરત
- રાજસ્થાની ભરત, - ગુજરાતી ભરત

પ્રાયોગિક

1. ભરતકામના પાયાના ટાંકા
 - સાંકળી, આંબળો, માછલી ટાંકો, ગાજ ટાંકો, ગુજરાતનું સાદું ભરત, રબારી ભરત, કચ્છી ભરત
2. પરંપરાગત ભરતકામ
 - બંગાળનું કાંધા
 - કાશ્મીરી ભરત
 - પંજાબની ફૂલકારી
 - ઉત્તરપ્રદેશની ચીકનકારી
 - કર્ણાટકની કસૂતી
 - મણીપુરી ભરત
 - હિમાચલપ્રદેશનું ચંબા
3. આરીવર્ક

સંદર્ભસૂચિ

- Cockett. BR. (1964), Dyeing & Printing, London sir Isaac, Phman & Sons Ltd.
- History of Indian Textiles, Ahmedabad, Calico Museum of textile.
- Shenai V. A. (1977) Technology of Printing, Technology of Textile processing, Bombay Sevak Publication.
- Dress Designing, Manmeet Sodhia.
- વસ્ત્ર વિજ્ઞાન એવં પરિધાન, ડૉ. બૃન્દા સિંહ
- Textile & Laundry work, Dr. Bela Bhargav.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ : અમદાવાદ
મહાદેવ દેસાઈ ગ્રામસેવા મહાવિદ્યાલય, રાંધેજા
વિજ્ઞાન વિશારદ ગૃહવિજ્ઞાન
સત્ર - 6 : પાઠ્યક્રમ - MJRHSC- 604 : ગૃહ સજ્જતા

Home Furnishing

ક્રેડિટ - 4

કુલ કલાક - 60

કુલ ગુણ - 100

શૈક્ષણિક હેતુઓ :

- (1) સુશોભન અંગેની જાણકારી મેળવવી.
- (2) આંતરિક સજાવટમાં ઉપયોગમાં આવતી વસ્તુઓ અને ગોઠવણીનો અભ્યાસ.

એકમ - 1 (અ) આંતરિક સુશોભનની જરૂરિયાત અને આંતરિક સુશોભન એક વ્યવસાય રૂપે ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

(બ) કલાનાં તત્વો

- વસ્તુને દૂર કરવી.
- ફરીથી ગોઠવણી કરવી
- ઊણપને છુપાવવી
- કલાનાં તત્વો
- રેખા, આકાર, બનાવટ, રંગ, ડિઝાઇન, રચના, પ્રકાશ, સ્થાન
- કલાના સિદ્ધાંતો
 - અનુરૂપતા
 - સમતોલન
 - પ્રમાણ
 - તાલબદ્ધતા
 - દબાણ

એકમ - 2 રાચરચીલાંની વ્યવસ્થા ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15

- સામાન્ય નિયમો
- રાચરચીલાંની ગુણવત્તા ચકાસવા માટેની ટિપ્સ (ધ્યાનમાં રાખવાની બાબત)
- રાચરચીલાંની પસંદગીનાં મુખ્ય પરિબલો
 - સમતોલન
 - રેખા
 - ઉપયોગ તેમજ પૂરતી જગ્યા
 - માપ
 - કાર્ય
- રાચરચીલાંના પ્રકાર

- એકમ - 3 રંગ તેમજ ઘરની સજાવટમાં રંગોનું મહત્ત્વ ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15
- લાકડું, કેન, પ્લાસ્ટીક, ફાઇબર, ધાતુ-સ્ટીલ
 - રંગનો અર્થ
 - રંગ તેમજ ભાવનાત્મક અસર
 - રંગના સિદ્ધાંતો
 - પિગમેન્ટ, મનોવૈજ્ઞાનિક, ભૌતિકશાસ્ત્ર, મન્સલ
 - રંગનાં ગુણ - હુયુ, મૂલ્ય, તીવ્રતા
 - રંગ યોજના
 - સમબદ્ધ, વિરોધી
 - કલાના સિદ્ધાંતો અને રંગ
 - સમતોલન, પ્રમાણ, તાલબદ્ધતા, દબાણ, એકરૂપતા
 - રંગોના ઉપયોગને પ્રભાવિત કરનારા તત્ત્વો
 - ભૌગોલિક પ્રકાશ, સંયોજન, અભિવ્યંજકતા, પસંદગી, રૂમનો આકાર(દિશા), ફેશન, મનોભાવ, બનાવટ
 - રંગનો ઉપયોગ
 - બેઠકખંડ, ભોજનખંડ, રસોડું, શયનખંડ, બાથરૂમ
- એકમ - 4 પ્રકાશ અને ફૂલોની સજાવટ ક્રેડિટ : 1, કલાક : 15
- પ્રકાર
 - વિશિષ્ટતા
 - જરૂરિયાત
 - વિવિધ રૂમમાં વ્યવસ્થા

સંદર્ભસૂચિ

- કલા કે સિદ્ધાંત એવં આંતરિક સજ્જા, ડૉ. શ્રીમતી બેલા ભાર્ગવ, યુનિ. બુક હાઉસ પ્રા.લિ., 79, ચૌડા રાસ્તા, જયપુર.
- ગૃહ પ્રબન્ધ, સાધન વ્યવસ્થા એવં આંતરિક સજ્જા, શ્રીમતી બેલા ભાર્ગવ.
- આવાસ - આંતરિક અને બાહ્ય આયોજન, ડૉ. શ્રીમતી વીણા ગંડોત્રા, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
- Anand H. Rutt (1961), Home furnishing, John wley eastern private Ltd., (New York unit-II)
- Modern ideal hanes for India – Desh and unit – II, III, VI, VII